

Potentialet ved mindre seminaturlige vådområder

Større vådområdeprojekter

Vådområder udgjorde for 100 år siden en langt større andel af det danske landskab end det er tilfældet i dag. Dræning, opfyldning af vandhuller og inddæmning har op gennem sidste århundrede fjernet naturens kvælstoffilter. I dag anerkendes det, at en genskabelse af nogle af disse områder er en betydelig brik i at nå målene i Vandrammedirektivet.

Ved en ekstensivering af ådale minimeres næringsstoffabet fra de lavtliggende ånære arealer, men især disse arealers evne til at tilbageholde næringsstoffer fra nærliggende dræn, grøfter og vandløb medfører, at sådanne våde enge er meget omkostningseffektive tiltag.

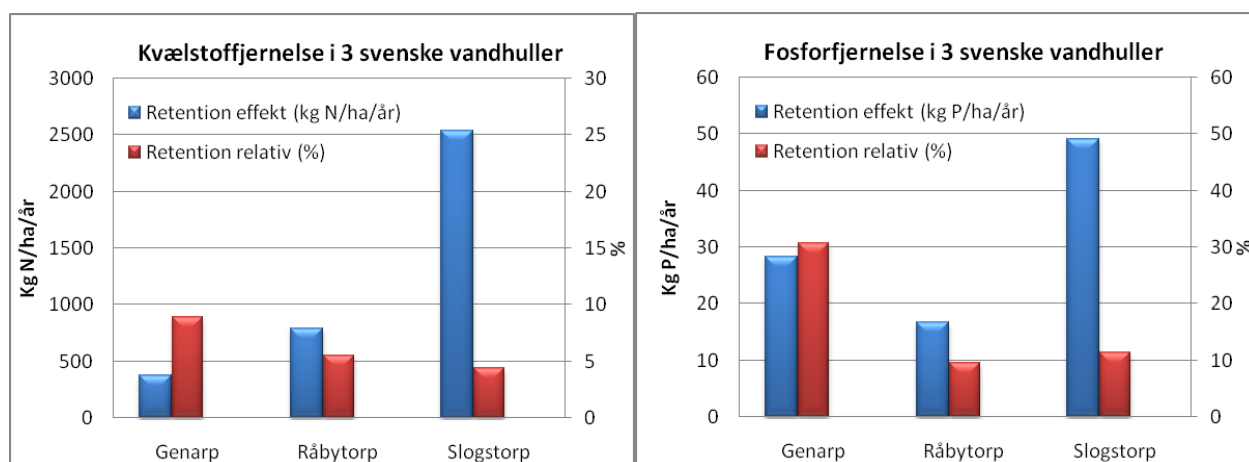
Der er i forbindelse med vandmiljøplanerne etableret vådområder i ådale mange steder i landet. Disse vådområder er typisk større projekter anlagt i ådale, hvor vandløbet i større eller mindre grad oversvømmer de tilstødende lavbundsarealer.

Få store vådområdeprojekter er imidlertid slet ikke nok til at reducere den samlede næringsstofbelastning. Der er vurderet (virkemiddeludvalget), at der bl.a. skal etableres i størrelsesorden 47.000 ha. vådområder for nå målene i Vandrammedirektivet. Erfaringsmæssigt kan der forventes en fjernelsesrate i størrelsesordenen 100-150 kg N/ha/år ved etablering af større vådområdeprojekter.

Mindre seminaturlige vådområder

Fjernelsesraten kan øges betydeligt, i forhold til de 100-150 kg N/ha/år, som er forventelige ved større ådalsprojekter, hvis vådområdeprojekterne i større eller mindre grad placeres og designes ud fra et ønske om at fjerne mest mulig kvælstof (se faktablad om konstruerede vådområder).

I Skåne er der i større omfang etableret vandhuller (dammar og våtmarker) som middel til at fjerne kvælstof fra overfladevandet. Resultater fra enkelte vandhuller viser, at fjernelsesraten varierer mellem 400 og 2.500 kg N/ha/år, afhængig af tilførslen af kvælstof og vandets opholdstid i vandhullerne. Den relative tilbageholdelse er ved sådanne vandhuller ikke særlig høj og lå på hhv. 9, 5 og 5 % for Genarp, Råbytorp og Slogstorp. Vandhullerne tilbageholder også fosfor, med fjernelsesrater på 15-50 kg P/ha/år. Den relative tilbageholdelse var generelt højere end for kvælstof og varierede mellem 10-30 %, hvilket skyldes forskelle mellem vandhullerne og tilførslerne.

Kilde: Dammar som reningsverk, Mätningar av näringsämnesreduktionen i nyanlagda dammar 1993-2002, Ekologgruppen, Maj 2003

En langt større relativ tilbageholdelse kan nås, hvis næringsrigt vand infiltrerer en ådalsbund. Det er i sådanne tilfælde muligt at opnå fjernelse på op mod 100 %. Det er imidlertid langt fra alle steder at vandet naturligt infiltreres i engbunden, og hvis der i stedet sker en passage på overfladen vil fjernelsen være betydeligt mindre.

Vådområder, hvor vand ledes gennem en matrix af jord, er en anden mulighed som nu bl.a. forsøges anvendt i oplandet i Norsminde Fjord. Et sådan vådområde har en meget høj effektivitet, men er til gengæld lidt dyrere end mere ”naturlige” vådområder. Dette har sin fordel, hvis det er et ønske at fjerne kvælstof på relativt lidt plads. Dette vil være aktuelt i mange landbrugsområder, hvor det ikke er muligt eller hensigtsmæssigt at etablere større vådområder i ådalene.

Synergieffekter ved anlæggelse af mindre seminaturlige vådområder

Ådalene har en stor naturværdi, som mange steder kræver beskyttelse i henhold til bl.a. habitatdirektivet. Der er ofte tale om en næringsfattig flora som ikke tåler tilførsel af næringsstoffer, og dette vil ofte medføre, at modsatrettede natur- og miljøhensyn tørner sammen; ønsket om næringsfattige arealer og ønsket om fjernelse af næringsstoffer ved etablering af vådområder i ådalene. Genslyngningen af Skjern Å er et meget godt eksempel på denne konflikt. Da ønsket om genslyngning af Skjern Å første gang blev nævnt af forhenværende miljøminister Christian Christensen var det med sigte på en bedre tilstand i Ringkøbing Fjord. Dette formål har siden måtte vige og i dag er Skjern Å's nedre del først og fremmest et naturområde, og Hestholm Sø, som blev etableret med henblik på at fjerne næringsstoffer, er i dag en målsat sø, hvor man ikke ønsker at næringsrigt drænvand tilføres. I stedet føres drænvand fra dyrkede arealer via Pumpestation Nord direkte ud i Skjern Å.

Mindre skala vådområder vil kunne medvirke til at fjerne næringsstoffer tæt ved kilden og derved vil man i højere grad kunne undgå ovennævnte konflikter.

Sommerens voldsomme nedbør med oversvømmelse af bl.a. landbrugsarealer, byområder og ånære arealer illustrerer de problemer, som der må forventes at blive flere af som følge af de globale klimaforandringer. De kommende år bliver derfor et øget behov for vandreservoirer, der kan virke som en buffer for de øgede intense nedbørsbegivenheder. Det vil derfor kunne få en betydelig synergieffekt, hvis der i fremtiden etableres mindre seminaturlige vådområder. Vandet fra drænedede marker vil således i mindre grad tage den direkte vej ud i større vandløb, hvorved oversvømmelseshændelserne, og følgevirkningerne minimeres.

Oversvømmelseshændelserne har en økonomisk betydning for landmænd, når afgrøderne står under vand eller for private, når deres kældre bliver oversvømmede. Men også landskabsplejen og plejen af den beskyttede flora i ådalene er problematisk, hvor afgræsning er en væsentlig del af naturplejen. I en våd sommer som 2007 har der været store problemer med afgræsning, da arealerne har stået under vand i lange perioder. Så også i forhold til naturplejen, hvor afgræsning er afgørende, vil etablering af mindre vådområder, der kan virke som en buffer for vandtilstrømningen, have en betydende synergieffekt.